

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: Puhtaan teollisuuden ohjelma

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: Puhtaan teollisuuden ohjelma (E 15/2025 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Maija Palmu, työ- ja elinkeinoministeriö
- ympäristöneuvos Outi Honkatukia, ympäristöministeriö
- SPIRIT-ohjelman päällikkö Jaakko Tuomainen, Borealis Polymers Oy
- kehitysjohtaja Juha Turkki, Climate Leadership Coalition ry
- Brysselin toimisto, päällikkö Ilari Kallio, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- EU-edunvalvontapäällikkö Antti Kohopää, Energiateollisuus ry
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry
- johtaja, energia ja ilmasto Annukka Saari, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- BIOS-tutkimusyksikkö
- Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- Kaivosteollisuus ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen vetyklusteri

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio antoi tiedonannon EU:n puhtaan teollisuuden ohjelma: yhteinen tiekartta kohti kilpailukykyä ja vähähiilistymistä 26.2.2025 (COM (2025) 85 final).

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2025 vp

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kantoja puhtaan teollisuuden ohjelman kattamiin politiikkoihin on aiemmin määritetty erityisesti hallituksen EU-avaintavoitteissa (E 58/2023 vp) sekä E-kirjelmässä komission kilpailukykykompassista (E 8/2025 vp).

Valtioneuvoston lähtökohtana on teknologianeutraali lähestymistapa, jossa puhdas siirtymä toteutetaan markkinaehtoisesti ja kustannustehokkaasti luoden EU:lle selkeää kilpailuetua. (E 58/2023 vp)

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kauppapolitiikan, taloudellisen turvallisuuden toimenpiteiden, innovaatioiden ja kansainvälisten kumppanuuksien avulla vahvistetaan eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä.

Valtioneuvosto korostaa, että johdonmukainen ja pitkäjänteinen EU:n ilmastopolitiikka luo pohjan tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittaville merkittävillä ja oikea-aikaisille investoinneille sekä teknologioiden kehittämiseksi. Lisäksi sillä voidaan edistää myös EU:n kriisivarautumista ja resilienssiä. (E 49/2023 vp) Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta asettaa EU:lle vuodelle 2040 90 %:n nettopäästövähennystavoite, joka kattaa sekä päästöt että poistumat. (E 10/2024 vp) Samalla valtioneuvosto korostaa, että tavoitteen toimeenpanon pääpainon tulisi olla kustannustehokkaissa päästövähennyksissä ja että tavoitetta toimeenpaneavassa lainsäädännössä olisi huomioitava maankäyttösektorin nykytilanne ja epävarmuudet. Tavoitteen toimeenpanossa olisi huomioitava myös maatalouden haasteet ja sen ensisijainen ruoantuotantotehtävä. Valtioneuvosto korostaa, että 2040 ilmastotavoitteen toimeenpanon mahdollistavan toimintaympäristön tulisi yhdessä EU:n vuoden 2030 jälkeisen ilmasto- ja energia-arkkitehtuurin kanssa muodostaa kokonaisuus, joka perustuu markkinatalouden mekanismien hyödyntämiselle sekä tehokkaalle ja ennakkoitavalle sääntelylle. Tämä ohjaisi tekemään ilmastotavoitteiden edellyttämät investoinnit ja päästövähennykset kustannustehokkaasti. (E 10/2024 vp).

Valtioneuvosto kannattaa komission tavoitetta tehdä EU:sta kiertotalouden johtava alue vuoteen 2030 mennessä. Tavoite tukee niin teollisuuspolitiikan uudistamista kuin ilmastomuutoksen, luontokadon ja saastumisen aiheuttamien haasteiden ratkaisemista.

Valtioneuvosto katsoo, että uudistettavassa biotalousstrategiassa päätavoitteena tulisi olla EU:n kilpailukykyyn vahvistaminen biotaloudessa. Valtioneuvosto korostaa biotalouden arvonlisän nostamista korkean arvonlisän tuotteiden ja palveluiden tuottamisella kestäväällä tavalla ottaen huomioon myös EU:n energiaomavaraisuus ja energian huolto- ja toimitusvarmuus. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että uudistetussa biotalousstrategiassa korostettaisiin biotalouden tunnistamista horisontaalisesti eri ohjauskeinoissa ja pyritäisiin kestävää biotaloutta vauhdittavaan politiikkakoherenssiin.

EU:n resilienssin vahvistamiseksi biotaloudessa tarvitaan investointeja uudistuvaan biotuotantoon, sivuvirtojen ja biojätteen hyödyntämiseen sekä resurssitehokkuuden ja kiertotalousratkaisujen edistämiseen. Valtioneuvosto pitää tarpeellisena vahvistaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävä biomassan ja biopohjaisten tuotteiden tuotantoa myös kasvavan kysynnän tilanteessa. Tämä edellyttää selkeää ja markkinoille pääsyä kannustavaa sääntelyä, ja ta-

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2025 vp

sapuolisia vaikutusarviointeja sekä nopeampia hyväksymismenettelyjä biopohjaisille ja biotekniikan avulla tuotetuille tuotteille.

Valtioneuvosto pitää tarpeellisena meri- ja lentoliikenteen kestävien polttoaineiden tuotannon, käytön ja infrastruktuurin edistämistä. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että ajoneuvojen sähköla-
tausinfra kehittämissä tarpeisiin kiinnitetään huomioita. Samalla on tärkeää varmistaa kannusteet erityisesti raskaan tieliikenteen puhtaan siirtymän edellyttämälle laajan puhtaiden käyttövoimien valikoiman, niitä käyttävien ajoneuvojen sekä jakeluinfra kehittämiselle.

Kohtuuhintainen energia

Valtioneuvosto katsoo, että puhtaan energian investointeja tulee edelleen edistää. Entistä nopeampi EU:n riippuvuuden vähentäminen fossiilisten polttoaineiden tuonnista vahvistaisi EU:n strategista autonomiaa ja kokonaisturvallisuutta. Samalla tulisi vahvistaa ja hajauttaa kriittisten mineraalien toimitusketjuja sekä vähentää liiallista riippuvuutta niiden tuonnista. (E 8/2025 vp)

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan energiatehokkuustavoitteiden tulisi ensisijaisesti palvella päästöjen vähentämistä kulutuksen rajoittamisen sijaan. Lisäksi tulee tasavertaisesti huomioida jäsenvaltiokohtaiset puhtaaseen siirtymään tarvittavat teknologiat. Valtioneuvosto edistää vahvasti ydinenergian roolia hiilidioksidipäästöttömänä energiamuotona puhtaan siirtymän mahdollistamisessa. (E 58/2023 vp)

Valtioneuvosto pitää tervetulleena, että komissio kiinnittää huomiota sähköverkkojen kehittämiseen ja niiden tärkeään rooliin puhtaan siirtymän mahdollistamisessa. Energiainfrastruktuurin investoinnit ovat luonteeltaan pitkäaikaisia ja niiden takaisinmaksuaika on pitkä. Jotta EU voi saavuttaa asettamansa ilmasto- ja energiapoliittiset tavoitteet, tulisi sähköverkoja kehittää johdonmukaisesti ja pitkäjännitteisesti. Samalla tulee huomioida verkon kehittämisestä asiakkaille koituvat kustannukset. (E 60/2023 vp)

Valtioneuvosto kannattaa energiaverodirektiivin uudistuksen keskeisiä tavoitteita sisämarkkinoiden toiminnan parantamiseksi, päästöohjauksen tehostamiseksi ja verotuottojen turvaamiseksi. Valtioneuvosto katsoo, että päätös verotasosta kuuluu jäsenvaltioiden verosuvereniteetin piiriin. Valtioneuvosto korostaa, että korkeiden energiahintojen kompensointi voidaan tarvittaessa toteuttaa muilla toimilla huomattavasti tehokkaammin kuin yleisiä energiaverokantoja alentamalla.

Edelläkävijämarkkinoiden luominen

Julkiset hankinnat

Valtioneuvosto kannattaa puhtaan teollisuuden ohjelman tavoitetta luoda edelläkävijämarkkinoita uusille kestäville tuotteille hyödyntämällä julkisia hankintoja ja tuotekohtaisia kestävyysmerkintöjä sekä tarkistamalla julkisten hankintojen lainsäädäntöä. Valtioneuvosto pitää lisäksi tärkeänä, että EU:n puhtaan teollisuuden ohjelmaa, kriisinsietokykyä ja taloudellista turvallisuutta arvioidaan myös unionin hankintasäännöksiä uudistettaessa. Eurooppalaisten tuotteiden suosimista koskevien kriteerien tarkoituksenmukaisuutta tulisi arvioida huolellisesti suhteessa muihin

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2025 vp

politiikkakeinoihin. Uudistamistyössä tulisi kiinnittää huomiota huolelliseen vaikutustenarviointiin, sisämarkkinoiden ja kilpailun toimivuuteen, eri kokoisten yritysten osallistumismahdollisuuksiin, unionin kansainvälisiin velvoitteisiin, ml. WTO-sopimukset ja EU:n kauppasopimukset, sekä hallinnolliseen taakkaan. (E 8/2025 vp) Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti siihen, että EU:ssa tullaan kiinnittämään aiempaa enemmän huomiota kysyntäpuolen kannustimiin luottaessa vähähiilisen talouden edelläkävijämarkkinoita. Tässä tulisi hyödyntää tehokkaasti jo nykyisin käytettävissä olevia toimenpiteitä ja välineitä.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti vaatimuksiin, jotka voisivat heikentää kilpailua sisämarkkinoilla ja johtaa kolmansien maiden vastatoimiin heikentäen EU:ssa toimivien yritysten markkinoillepääsyä. Strategisia aloja ja sektoreita arvioitaessa on tärkeää ottaa huomioon säännösten riittävä selkeys ja täsmällisyys, talouden uudistumiskyvyn tukeminen ja teknologianeutraalius. Myös pehmeämpien ohjauskeinojen käyttöä tulisi edistää. Valtioneuvosto pitää myönteisenä, että sektorilainsäädäntöön sijoitettuja julkisia hankintoja koskevia säännöksiä, sekä niiden selkeyttämistä, sovellettavuutta ja yhteensovittamista hankintasäännösten kanssa parannetaan.

Valtioneuvosto korostaa tarvetta toimia Maailman kauppajärjestö WTO:n syrjimättömyysperiaatteen mukaisesti.

Valtioneuvosto katsoo, että teollisuustuotteiden tuotemerkintöjen olisi oltava mahdollisimman vähän kansainvälistä kauppaa rajoittavia ja niiden tulisi olla linjassa WTO:n kaupan teknisiä ehteitä koskevan sopimuksen velvoitteiden kanssa.

Teollisuuden vähähiilistymistä nopeuttava säädös

Valtioneuvosto pitää tärkeänä energiaintensiivisen teollisuuden vähähiilistymisen vauhdittamista. Samalla on kuitenkin huolehdittava tasaveroisista toimintaedellytyksistä eri teollisuudenalojen ja teknologioiden kesken. Tulevan teollisuuden vähähiilistymistä nopeuttavan säädöksen lupamenettelyitä koskevan sääntelyn tulisi olla mahdollisimman pitkälle linjassa jo hyväksytyn EU-sääntelyn (mm. uusiutuvan energian direktiivi, kriittisten raakaaineita koskeva asetus ja nettonollasäädös) kanssa. Samalla tulisi välttää lupajärjestelmän haitallista monimutkaistumista yksityiskohtaisilla sektorikohtaisilla säännöillä. Säädöksen yhteydessä esiteltävät resilienssi- ja kestävyyskriteerit edellyttävät huomiota jatkotyössä.

Vähähiilinen kaasujärjestelmä, puhdas vety ja pienet modulaariset reaktorit

Valtioneuvosto pitää tärkeänä vähähiilisen kaasujärjestelmän edistämistä. Puhtaan vedyn ja siitä tuotettavien polttoaineiden markkinat voivat olla tulevaisuudessa suomalaisille toimijoille potentiaalisesti olennaisen tärkeitä tuotannon ja kaupan kehittyessä. Vetyinvestointien helpottamiseksi on tarpeen luoda kriteerit vetymarkkinoiden sääntelylle. Valtioneuvosto kuitenkin painottaa, että vasta kehittymässä olevien vetymarkkinoiden osalta tulee pyrkiä välttämään ylimitoitettuja sääntelyratkaisuja, jotka loisivat perusteettomia esteitä uuden toimialan kehitymiselle. (U 17/2022 vp)

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti pienten modulaaristen reaktoreiden (SMR) kehittämisen ja käyttöönoton nopeuttamiseen.

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2025 vp

Julkiset ja yksityiset investoinnit sekä niiden rahoittaminen

EU-rahoitus

Valtioneuvoston ennakkovaikuttamiskantoja tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen on linjattu valtioneuvoston selvityksessä E 31/2024 vp, jossa todetaan mm. seuraavasti; Hallitus-ohjelman mukaisesti valtioneuvosto katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksuosuuden kasvua.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan kokonaisuutena. Tarkastelun keskiössä ovat erityisesti rahoituskehyksen kokonaistaso, kansalliset erityiskysymykset ja valitut strategiset prioriteettialat.

Valtioneuvosto katsoo, että monivuotisen rahoituskehyksen tulisi säilyä ensisijaisena vastauksena EU-tason rahoitustarpeisiin.

Suomelle keskeistä on, että EU:n kilpailukykyä tukevalla rahoituksella edistetään mahdollisimman tehokkaasti sisämarkkinoiden toimivuutta, teollisuuden uudistamista ja Euroopan houkuttelevuutta investointikohteena. Tehokkailla ja markkinaperusteisilla yksityistä rahoitusta edistäväillä EU-tason rahoitusvälineillä vastataan EU:n kilpailukykyhaasteisiin.

Valtioneuvosto ottaa erikseen tarkemmin kantaa EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen, kun komissio on antanut ehdotuksensa heinäkuussa 2025.

Yksityinen rahoitus

Valtioneuvosto pitää nykyistä lainatakauksiin perustuvaa InvestEU-välinettä tarkoituksenmukaisena sen hyödyttäessä erityisesti suomalaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä ja katsoo, että sen rahoitustakauksen osuutta kehyksessä tulisi kasvattaa merkittävästi riittävän yksityisen rahoituksen vipuvaikutuksen aikaansaamiseksi. Sen sijaan valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti mahdollisiin ehdotuksiin uusien avustusmuotoisten investointivälineiden perustamiseksi (E 31/2024 vp). Valtioneuvosto kannattaa mallia, jossa EU:n takausrahoituksen avulla kasvatettaisiin EIP-ryhmän kapasiteettia tukea Tech EU -ohjelmaan kuuluvaa puhtaan teknologian takausjärjestelyä.

Valtiontuet

Valtioneuvosto suhtautuu erittäin kriittisesti uuden valtiontukikehyksen viiden vuoden voimassaoloaikaan sekä mahdollisuuteen jatkaa valmistavan teollisuuden tukia pitkäjänteisesti. Valtiontuet tulisi lähtökohtaisesti kohdentaa markkinoiden toimintapuutteisiin vähiten kilpailua vääristävällä tavalla, jotta säilytetään yritysten tasapuoliset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla.

Valtioneuvosto pitää kannatettavana Euroopan yhteistä etua koskevien tärkeiden hankkeiden (IPCEI) menettelyiden sujuvoittamista. IPCEI-hankkeiden määrittelyn periaatteista, kuten markkinoiden toimintapuute, suuri innovaatioaste ja lisäarvo TKI-toiminnoille sekä rajausten ensimmäiseen teolliseen käyttöönottoon, tulisi pitää edelleen kiinni. Huomioiden tasapuoliset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla, valtioneuvosto kiinnittää kriittistä huomiota IPCEI:den mahdolli-

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2025 vp

seen laajentamiseen kanavoida valtiontukea kaupalliseen toimintaan ja massatuotannon tukemiseen.

Valtioneuvosto suhtautuu verokannustimiin pidättyväisesti, sillä toteuttaessaan tavoitteitaan ne samalla rapauttavat veropohjaa ja monimutkaistavat verojärjestelmää. Valtioneuvosto korostaa, että kasvun ja kilpailukyvyn kannalta hyvä verojärjestelmä on mahdollisimman neutraali eli laajaan veropohjaan ja riittävän matalaa verokantaan perustuva. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan verojärjestelmän kautta toteutettavat investointikannustimet tulee nähdä vain yhtenä vaihtoehtoisena kannustinmuotona, ja jäsenvaltioiden pitäisi itse pystyä määrittämään, onko verotuksen kautta toteutettava kannustin asianmukaisin tukimuoto.

Kiertotalous: pääsy materiaaleihin ja resursseihin

Valtioneuvosto pitää kriittisten raaka-aineiden toimitusvarmuuden edistämiseen liittyviä toimenpiteitä kannatettavina. Entistä nopeampi EU:n riippuvuuden vähentäminen fossiilisten polttoaineiden tuonnista vahvistaisi EU:n strategista autonomiaa ja kokonaisturvallisuutta. Samalla tulisi vahvistaa ja hajauttaa kriittisten mineraalien toimitusketjuja sekä vähentää liiallista riippuvuutta niiden tuonnista. (E 8/2025 vp)

Valtioneuvosto näkee varmuusvarastointiin liittyvät toimet lähtökohtaisesti kannatettavana, mutta tunnistaa käytännön toteutukseen liittyvät suuret haasteet. Valtioneuvosto korostaa, ettei unionin tason yhteinen varautuminen kriiseihin korvaa tai rajoita jokaisen jäsenvaltion vastuuta omasta kansallisesta varautumisestaan.

Valtioneuvosto tukee komission linjausta, jonka mukaan kiertotaloudesta tulisi tehdä yksi keskeisistä tavoitteista Euroopan teollisuuden uudistamisessa hiilidioksidipäästöjen vähentämisen rinnalla. Kiertotaloudella on merkittävä rooli ilmastotavoitteiden saavuttamisessa, riippuvuuksien vähentämisessä ja kestäväen teollisuuspolitiikan edistämässä.

Valtioneuvosto katsoo, että kiertotalouden edistäminen ja talouskasvun ja ympäristöhaittojen irtikytkentä edellyttävät vaikuttavia politiikkatoimia, yhteistyötä sekä innovaatioita ja uusia liiketoimintamalleja tukevia kannustimia. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kiertotalouden siirtymän edistämiseksi ja ennakoitavan toimintaympäristön luomiseksi laadittaisiin pitkän aikavälin kiertotalousvisio, jossa olisi selkeät tavoitteet ja toimenpiteet niin EU-tasolla kuin jäsenvaltioisakin. Tässä visiossa olisi syytä kohdistaa toimenpiteitä energian ja teollisuuden lisäksi mm. kiertotalouden kannalta olennaisten palveluiden ja digitaalisten ratkaisujen edistämiseen sekä keskeisten sektoreiden kuten ruokajärjestelmän, tekstiilien ja rakentamisen sektorin kiertotalouden mahdollisuuksiin. Jäsenvaltioita tulisi kannustaa laatimaan kiertotalousstrategioita, jotka edistävät kestävä kasvua, strategista omavaraisuutta ja luonnonvarojen vastuullista käyttöä

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että tiedonanto tunnistaa ravinteiden kierrätyksen osana kiertotaloutta. Ravinteiden kierrätyksen tehostamiseksi on varmistettava paikallisten ja alueellisten toimintamallien tarkoituksenmukainen toteutuminen. Kierrätyslannoitteiden kehittäminen ja tuotannon edistäminen on tärkeää myös strategisten riippuvuuksien vähentämisen näkökulmasta.

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2025 vp

Valtioneuvosto tukee aloitteita, joilla parannetaan kiertotaloustuotteiden ja kierrätysmateriaalien laatua sekä lisätään niiden kysyntää EU:n sisämarkkinoilla. Kiertotalouden vaikutusten maksimoimiseksi on tärkeää arvioida, mitkä toimenpiteet tulisi toteuttaa EU-tasolla ja mitkä kansallisella tasolla. Esimerkiksi ekos suunnittelu, kierrätysmateriaalien raaka-aineiden käyttövelvoitteet ja "jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien" -kriteerien ja menettelyjen kehittäminen edellyttäisivät EU-tason linjauksia. Jätettä, tuotteita ja kemikaaleja koskevan lainsäädännön yhteensovittaminen on ratkaisevan tärkeää, jotta materiaalien uudelleenkäyttö ja kierrätys voidaan varmistaa kiertotalousperiaatteiden mukaisesti ilman tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Kriittisiä raaka-aineita sisältävän jätteen sisämarkkinoiden kehittäminen on erityisen tärkeää huoltovarmuuden ja strategisen omavaraisuuden kannalta.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että komissio tukee aktiivisesti kiertotaloutta koskevan sääntelyn toimeenpanoa sekä panostaa riittävästi toimeenpano-ohjeisiin ja varmistaa, että säädökset ovat selkeitä yrityksille ja muille toimijoille, eikä sääntely lisää yritysten hallinnollista taakkaa.

Valtioneuvosto on huolissaan EU:n ulkopuolisen heikkolaatuisen tavaran kaupan kasvun aiheuttamista ympäristö- ja tuoteturvallisuusongelmista. Valtioneuvosto korostaa voimassa olevan lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon tärkeyttä ja kiireellisyyttä. Valtioneuvosto pitää olennaisena, että ongelman ratkaisemiseksi tehdään EU:n laajuista yhteistyötä. Lisäksi tulisi arvioida toimia sääntelyn kehittämiseksi, jotta EU:n ulkopuolella toimivat yritykset saadaan tehokkaammin EU-lainsäädännön piiriin.

Valtioneuvosto tuo esiin, että kierrätettyjen raaka-aineiden markkinoita voitaisiin tukea verokohdeltelua tarkistamalla, tuote- ja materiaalitiedon digitalisaatiolla ja kiertotalouslain ja kemikaalisääntelyn sekä rahoitusta ohjaavien toimen, kuten taksonomian vaatimusten yhtenäistämällä. Muutoksia tulee tehdä läheisessä yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Globaalit markkinat ja kansainväliset kumppanuudet

Valtioneuvosto korostaa avoimen, sääntöperustaisen ja vastuullisen kansainvälisen kaupan merkitystä Euroopan kilpailukyvyille. EU:n on aktiivisesti avattava uusia markkinoita kauppasopimuksia neuvottelemalla ja vahvistettava kansainvälisen kaupan sääntöpohjaa. Valtioneuvosto tukee jo käynnissä olevien EU:n kauppasopimusneuvotteluiden ripeää päätökseen saamista ja sopimusten voimaansaattamista. (E 58/2023 vp). Valtioneuvosto tukee uusien puhtaan kaupan ja puhtaiden investointien (CTIP) kumppanuuksien muodostamista. Valtioneuvosto tukee toimitusketjuyhteistyön vahvistamista samanmielisten kumppanien kanssa.

Valtioneuvosto on kannattanut ulkomaisista tuista annettua asetusta (Foreign Subsidies Regulation, FSR) asetusehdotuksen julkaisemisesta lähtien (U 31/2021 vp). Valtioneuvoston näkemyksen mukana asetus tuo ennakoitavuutta ja toimintaolosuhteiden varmuutta yrityksille samalla kun se edistää tasapuolisia toimintaolosuhteita. Valtioneuvosto tukee asetuksen soveltamista ja FSR-asetusten käsitteitä selventävien suuntaviivojen antamista viimeistään tammikuussa 2026.

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2025 vp

Osaaminen ja laadukkaat työpaikat

Valtioneuvoston näkemys on, että kilpailukykyä tukevia osaamistavoitteita voidaan kokonaisvaltaisesti edistää laadukkaalla koulutuksella, tasa-arvoisilla mahdollisuuksilla elinikäiseen oppimiseen, liikkuvuuden sujuvoittamisella ja kansainvälistä osaamista hyödyntämällä, hyvällä työelämän laadulla sekä digitalisaation tukemana.

Valtioneuvosto näkee, että työmarkkinoiden ja yhteiskunnan tarpeisiin vastaavaa koulutusta ja taitoja voidaan tuottaa toimeenpanemalla eurooppalaisessa korkeakouluyhteistyössä josituttuja toimia sekä tukemalla ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta ja eurooppalaista korkeakouluyhteistyötä, välttämällä uusien rakenteiden luomista ja EU-rahoituksen sirpaloitumista. Jatkuvat ponnistukset Erasmus+:n kaltaisiin ohjelmiin tukevat osaamistavoitteita.

On Suomen tavoitteiden mukaista, että EU:ssa edistetään hyvää työelämän laatua. Valtioneuvosto korostaa, että laadukkaita työpaikkoja koskevan etenemissuunnitelman pitää kunnioittaa kansallista työmarkkinaosapuolten sopimusautonomiamia.

Valtioneuvoston näkemys on, että Euroopan oikeudenmukaisen siirtymän osaamiskeskus vahvistaa tietoon pohjautuvan päätöksenteon edellytyksiä. Se ei saisi lisätä jäsenmaihiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Tausta

Puhtaan teollisuuden ohjelman tavoitteena on luoda perustaa EU:n kilpailukyvyille ja vähähiilistymiselle ja ratkaista kootusti ilmastokriisiin, kilpailukykyyn ja taloudelliseen resilienssiin liittyviä haasteita. Ohjelman keskiössä ovat erityisesti energiantensiivinen teollisuus, cleantech ja kiertotalous. Tiedonanto on yleisellä tasolla oleva visio, jota komissio aikoo täydentää yksityiskohtaisemmillä toimenpidesuunnitelmilla kuten biotalousstrategialla ja kestävästä liikennettä koskevalla toimenpidesuunnitelmalla. Ympäristövaliokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan katsoo, että tiedonanto on kannatettava ja oikeansuuntainen, yleisellä tasolla kehitystä suuntaava ohjelma. Varsinaisiin ehdotuksiin otetaan yksityiskohtaisemmin kantaa sitten kun ne on annettu.

Puhtaan siirtymän edistäminen ja ilmastotavoitteet

Valiokunta katsoo, että pitkäjänteinen ja johdonmukainen ilmastopolitiikka luo edellytykset tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittaville investoinneille sekä teknologioiden kehittämiselle ja luo siten teollisuuspolitiikan perustaa. Investointiympäristön ennakoitavuus on perustava edellytys tarvittavien investointien toteutumiselle. Valiokunta tukee EU:n 90 %:n nettopäästövähennystavoitetta vuodelle 2040, joka kattaa sekä päästöt että poistumat, korostaen, että tavoitetta toimeenpaneavassa lainsäädännössä on otettava huomioon maankäyttösektorin nykytilanne ja epävarmuudet.

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2025 vp

Puhtaan siirtymän mahdollisuuksien hyödyntäminen on keskeinen osa teollisuuspolitiikkaa. Poliittikkatoimin tulee ohjata teollisuutta investoimaan vähähiilisiin ratkaisuihin, parantamaan raaka-aineiden ja resurssien kestäväää käyttöä, kehittämään innovaatioita ja sisällyttämään kestävyysvaatimukset arvoketjuihinsa. Ilmastohaasteiden ohella luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja yleisemmin luonnon asettamat reunaehdot ja kestävä kehitys ovat olennaisia tulevaisuuden teollisuuspolitiikan osia. Energian ja luonnonvarojen kulutuksen vähentäminen on olennainen osa teollisuuden siirtymää. On tärkeää panostaa kasvihuonekaasupäästöjä vähentäviin teknologioihin, investointeihin ja ohjaukeinoihin, jotka edistävät kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta turvaten samalla hyvinvointia, huoltovarmuutta ja kriisinsietokykyä. Investointeja tarvitaan paitsi esimerkiksi vedyn tuotantoon päästöttömällä sähköllä, myös vetyä käyttävään teolliseen tuotantoon vedyn jatkojalostuksen ja arvoketjujen vahvistamiseksi varmistamaan kaikkien osien edellytykset päästä osaksi energiamurrosta ja myös hyötyä sen mahdollistamasta työllisyyden paranemisesta. Myös pienten modulaaristen reaktoreiden (SMR) kehittämällä ja käyttöönoton nopeuttamisella voidaan edistää ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Energiaintensiivisen teollisuuden vähähiilistymisen vauhdittaminen on tärkeää huolehtien samalla tasaveroisista toimintaedellytyksistä eri teollisuudenalojen ja teknologioiden kesken. Ehdotettavan vähähiilistymistä nopeuttavan EU-säädöksen lupamenettelyitä koskevan sääntelyn tulisi myös olla samansuuntainen jo hyväksytyn EU-sääntelyn (mm. uusiutuvan energian direktiivi, kriittisiä raaka-aineita koskeva asetus ja nettonollasäädös) kanssa, jotta vältytään tarpeettoman yksityiskohtaiselta tai monimutkaiselta sääntelyltä. Valiokunta on johdonmukaisesti tukenut ympäristöluvituksen sujuvoittamishankkeita vähähiilistymisen edistämiseksi tarvittavien investointien houkuttelemiseksi Suomeen korostaen samalla, että hallinnon sujuvoittamistoimet eivät saa vaarantaa ympäristönsuojelun korkeaa tasoa ja että kansalaisten osallistumisoikeus ympäristöään koskevaan päätöksentekoon turvataan.

Ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaatii sekä päästövähennyksiä että nielujen vahvistamista. Laadukkaalla ja oikea-aikaisella metsänhoidolla on osaltaan tärkeä merkitys sovitettaessa yhteen puun saatavuus metsäteollisuuden tarpeisiin ja hiilinielujen vahvistaminen. Luonnonvarakeskus on arvioinut vuonna 2028, että metsityksellä voitaisiin aikaansaada vuoteen 2035 mennessä n. 0,7 miljoonan hiilidioksidiekvivalenttitonnin nettopäästövähennys. Tämä arvio voi olla nykytiedon valossa liian optimistinen, ja esimerkiksi turvemaiden metsien pelloksi raivauksen estämisellä voidaan saavuttaa taloudellisesti suurempi ilmastohyöty kuin peltojen metsittämisellä. Nettonielun näkökulmasta puutuotteiden rooli on nykyisellään rajallinen johtuen tuotteiden lyhyestä elinkaaresta. Puurakentaminen ja muu puutuoteteollisuus ovat kuitenkin hyviä esimerkkejä aloista, joilla tuotteiden elinkaari on keskimääräistä pidempi. Haasteena kuitenkin on, että tällä hetkellä alle 20 % hakkuissa korjatun raakapuun hiilisisällöstä päätyy näihin käyttötarkoituksiin.

Päästövähennysten ja nielujen kasvattamisen lisäksi tarvitaan myös teknisiä keinoja, joilla voidaan tuottaa negatiivisia päästöjä esimerkiksi varastoimalla bioperäistä tai ilmasta peräisin olevaa talteenotettua hiilidioksidia pysyvästi geologisesti merenpohjaan. Näiden keinojen käytön arvioidaan kuitenkin yleistyvän vasta 2030-luvulla. Talteenotetun bioperäisen tai ilmasta peräisin olevan hiilidioksidin hyötykäytöllä voidaan korvata fossiilisten raaka- tai polttoaineiden käyttöä ja vähentää päästöjä. Tuotteiden elinikä vaihtelee vaikuttaen hiilen sidonnan keston ja siten toimen ilmastovaikutukseen. Varastoinnin tai hyötykäytön koko arvoketjuun liittyvät päästöt ja

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2025 vp

poistumat vaikuttavat saavutettavan negatiivisen päästön tai aikaansaadun päästövähennemän suuruuteen.

Valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin, että päästövähennystavoitteen toimeenpanon painon tulisi olla kustannustehokkaissa päästövähennyksissä.

Biotalous ja kiertotalouden edistäminen

Valiokunta kannattaa valtioneuvoston tavoin komission tiedonannon tavoitetta tehdä EU:sta kiertotalouden johtava alue vuoteen 2030 mennessä. Tavoite tukee niin teollisuuspolitiikan uudistamista kuin ilmastomuutoksen, luontokadon ja saastumisen aiheuttamien haasteiden ratkaisemista. Kiertotalouden edistäminen ja talouskasvun ja ympäristöhaittojen irtikytkentä edellyttävät vaikuttavia politiikkatoimia, yhteistyötä sekä innovaatioita ja uusia liiketoimintamalleja tukevia kannustimia. Jäsenvaltioita tulisi kannustaa laatimaan kiertotalousstrategioita, jotka edistävät kestävästä kasvusta, strategista omavaraisuutta ja luonnonvarojen vastuullista käyttöä.

Valiokunta korostaa tarvetta EU-tasoiselle sääntelylle, jolla parannetaan kiertotaloustuotteiden ja kierrätysmateriaalien laatua ja luodaan niille kysyntää EU:n sisämarkkinoilla. Sisämarkkinoilla tarvitaan EU-tasoisia sääntelyä esimerkiksi ekosunnittelusta, kierrätysmateriaalien raaka-aineiden käyttövelvoitteista ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskevista kriteereistä ja menettelytapoista. Myös jäte-, tuote- ja kemikaalilainsäädännön rajapintojen selkiyttäminen ja lainsäädännön yhteensovittaminen on ratkaisevan tärkeää, jotta materiaalien uudelleenkäyttö ja kierrätys voidaan varmistaa kiertotalousperiaatteiden mukaisesti ilman tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Investointeja uusiin kierrätysratkaisuihin on tuettava, ja materiaalivirrat ohjattava ensisijaisesti uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen jätelainsäädännön etusijajärjestyksen mukaisesti.

Valiokunta korostaa tarvetta vahvistaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävästä biomassan ja biopohjaisten tuotteiden tuotantoa myös kasvavan kysynnän tilanteessa. Tämä edellyttää selkeää ja markkinoille pääsyä kannustavaa sääntelyä, ja kunnollisia vaikutusarviointoja sekä nopeampia hyväksymismenettelyjä biopohjaisille ja biotekniikan avulla tuotetuille tuotteille. Tärkeää on myös biotalouden arvonlisän nostaminen korkean arvonlisän tuotteiden ja palveluiden tuottamisella kestäväällä tavalla ottaen huomioon myös EU:n energiaomavaraisuus ja energian huolto- ja toimitusvarmuus.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää tärkeänä meri- ja lentoliikenteen kestävien polttoaineiden tuotannon, käytön ja infrastruktuurin edistämistä. Ajoneuvojen sähkölatausinfra kehittämissä tarpeisiin tulee kiinnittää huomiota, mutta samalla on tärkeää varmistaa kannusteet teknologianeutraalisti erityisesti raskaan tieliikenteen puhtaan siirtymän edellyttämälle laajan puhtaiden käyttövoimien valikoiman, niitä käyttävien ajoneuvojen sekä jakeluinfra kehittämiselle. Biokaasun ja vähähiilisen kaasujärjestelmän edistäminen osana tätä on tärkeää.

Valiokunta korostaa lopuksi aikaisempaan tapansa, että varsinaisten lainsäädäntöehdotusten laadinnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei niillä luoda tarpeetonta hallinnollista taakkaa yleisesti tai liiallisen yksityiskohtaisia velvoitteita eikä sääntelyvaltaa tule delegoida komissiolle tarpeettomasti. Sääntöehdotusten tulee myös perustua riittävän kattaviin ja jäsenvalti-

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2025 vp

oiden erot huomioiviin vaikutusarviointeihin sekä eri aloitteiden ja toimenpiteiden yhteisvaikutusten kokonaisarviointiin.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 9.5.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Mikkonen vihr
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahhti kok
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
varajäsen Ari Koponen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2025 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Teollisuuden vihreä siirtymä on välttämätön EU:n ilmastotavoitteiden kannalta, ja se tulee tehdä luontoa ja oikeudenmukaisuutta kunnioittaen. Komission tiedonanto on tarpeellinen ja oikean suuntainen, mutta toisin kuin ympäristövaliokunnan lausunnossa, emme voi monilta osin yhtyä valtioneuvoston kantaan.

Yhdymme ympäristövaliokunnan lausunnossa esitettyyn näkemykseen siitä, että pitkäjänteinen ja johdonmukainen ilmastopolitiikka luo edellytykset vihreän siirtymän tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittaville investoinneille sekä teknologioiden kehittämiseksi. On kuitenkin todettava, että hallituksen EU-politiikka nimenomaan nakertaa tällaista pitkäjänteistä ja johdonmukaista sääntely-ympäristöä ajamalla EU:ssa hiljattain hyväksytyn, hyvin keskeisen ympäristö- ja vastuullisuuslainsäädännön purkamista. Näin hallitus kurittaa sellaisia vastuullisia suomalaisia yrityksiä, jotka ovat jo mukauttaneet toimintaansa uusia vaatimuksia vastaaviksi. Valiokunta katsoo kannassaan, että tulevilla puhtaan teollisuuden ohjelmaan liittyvillä lainsäädäntöehdotuksilla ei saa luoda tarpeetonta hallinnollista taakkaa tai liiallisen yksityiskohtaisia velvoitteita. Yrityksiä koskevan ilmasto- ja ympäristösääntelyn purkamiseen taikka vapaaehtoiseksi tekemiseen liittyy kuitenkin merkittäviä riskejä ympäristön kannalta, eikä tämä katsoaksemme ole linjassa teollisuuden aidosti vihreän siirtymän kanssa.

Valiokunta yhtyy myös valtioneuvoston kantaan lupajärjestelmän haitallisen monimutkaistamisen välttämiseksi, joka johtuu liian yksityiskohtaisista sektorikohtaisista säännöistä. Valtioneuvosto ei riittävästi huomii sitä, että tiettyjen sektoreiden, kuten kaivosteollisuuden, lupaehtot nimenomaan vaativat tiukkaa sektorikohtaista sääntelyä niiden erittäin suurten potentiaalisten ympäristövaikutusten vuoksi. Kuten valiokunnan lausunnossakin todetaan, lupajärjestelmien sujuvoittamistoimet eivät saa johtaa ympäristönsuojelun tason heikentymiseen.

Emme voi myöskään täysin yhtyä valtioneuvoston kantaan koskien vihreän siirtymän teknologia-neutraaliutta. Suomi ei voi vaikuttaa Euroopassa kovaa vauhtia etenevään teollisuuspolitiikkaan tehokkaasti vetoamalla jatkuvasti teknologianeutraaliuteen ja markkinaehtoisuuteen, vaan Suomen on ennakoitava ja koordinoitava realistisia ja houkuttelevia teollisuuden siirtymäpolkuja ja rakennettava tällaisen systemaattisen suunnittelun pohjalta omaa ja eurooppalaista teollisuuspolitiikkaa. Jo nyt osin toteutuvaa, laadukasta tiedevetoista siirtymäsuunnittelua olisi Suomessa paremmin koottava yhteen, jotta sitä pystyttäisiin paremmin hyödyntämään.

Ympäristövaliokunta kannattaa valtioneuvoston tavoin komission tiedonannon tavoitetta tehdä EU:sta kiertotalouden johtava alue vuoteen 2030 mennessä. Vaikka olemme lähtökohtaisesti samaa mieltä, asiantuntijalausunnoissa esitettyjen näkemysten mukaan tavoite ei itse asiassa ole kovin kunnianhimoinen, sillä EU on jo nyt kiertotalouden johtava toimija. Kunnianhimon tasoa olisi näin ollen syytä kasvattaa. Samalla hallituksen tulee huolehtia, että kiertotalouden edistäminen ei johda heikentyneeseen kemikaaliturvallisuuteen ihmisille ja ympäristölle. Biotalous osalta Suomen kantaa tulisi tarkentaa siten, että biotaloutta edistetään vain luonnon kantokyvyn rajoissa. Biotalous tulee perustua luonnonvarojen kestäväan käyttöön, sillä ilman reunaehtojen aset-

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2025 vp
Eriävä mielipide

tamista se voi pahentaa ilmastokriisiä, luontokatoa ja hidastaa vesistöjen hyvän tilan saavuttamista.

Suhtaudumme kriittisesti myös valtioneuvoston julkisia investointeja ja valtiontukia koskevaan kantaan. On selvää, että teollisuuden puhdistaminen vaatii yksityisen rahoituksen lisäksi myös mittavaa julkista rahoitusta seuraavina vuosikymmeninä. Sitä on oltava saatavilla markkinaolosuhteista riippumatta, koska ilmasto- ja ympäristökriisit eivät odota. Julkiselle rahoitukselle täytyy luoda riittävät edellytykset EU:n budjetin tasolla sekä jäsenmaissa rahoituskehyksen ja rahoitusmekanismien kautta. Samaan aikaan julkiset varat eivät saa päätyä yritysten käyttöön ilman sitovia ympäristöä ja oikeudenmukaisuutta suojaavia ehtoja, vaan tarvitsemme sitovia velvoitteita, joilla varmistetaan saastuttaja maksaa -periaatteen toteutuminen. Valtioneuvoston tulisi tältä osin päivittää kantansa vastaamaan teollisuuspoliittisen kestävyys siirtymän tarpeisiin.

Lopuksi. Emme voi yhtyä valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan energiatehokkuustavoitteiden tulisi ensisijaisesti palvella päästöjen vähentämistä kulutuksen rajoittamisen sijaan. Kuten valiokuntakin lausunnossaan toteaa, energian kulutuksen vähentäminen on olennainen osa teollisuuden siirtymää. Päästöjen ja kulutuksen vähentämistä tulee edistää joustavasti ja rinnakkain.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 9.5.2025

Mai Kivelä vas
Krista Mikkonen vihr